

**III KONGRES PEDAGOGA
FIZIČKE KULTURE
JUGOSLAVIJE**

ZBORNİK RADOVA

ORGANIZATORI

**SAVEZ PEDAGOGA
FIZIČKE KULTURE
JUGOSLAVIJE**

**ZAJEDNICA FAKULTETA
FIZIČKE KULTURE
JUGOSLAVIJE**

**SAVEZ PEDAGOGA
FIZIČKE KULTURE
VOJVODINE**

**FAKULTET FIZIČKE
KULTURE UNIVERZITETA
U NOVOM SADU**

**NOVI SAD
19. 20. i 21. XI 1987.**

MODEL STAVOVA I INTERESA SUBJEKATA OBUHVAĆENIH NASTAVOM TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE

Nove osnove programa tjelesne i zdravstvene kulture polaze od fundamentalnih znanstvenih saznanja da kineziološka stimulacija u sistemu odgoja i obrazovanja ima višestruki pozitivan uticaj na mladog čovjeka.

Zadovoljavanje osnovnih potreba za kretanjem, očuvanje i unapređivanje zdravlja, povećanje radne produktivnosti i stvaralaštva, humano i kulturno osmišljavanje slobodnog vremena te očuvanje bio-psiho-socijološkog integriteta su osnovni ciljevi i zadaci nastave TZK. Međutim, ovog trenutka nepoznati su efekti novog nastavnog plana i programa (1984), a jednako su tako nepoznati i stavovi i interesi subjekata obuhvaćenih nastavom tjelesne i zdravstvene kulture.

Stoga osnovni sistem produktivnih informacija koji se očekuje moguće je složiti u tri nivoa:

- zadovoljava li nastava tjelesne i zdravstvene kulture potrebe i interese učenika uz uvjete kako je to propisano nastavnim planom i programom za pojedine faze odgojno-obrazovnog rada;

- kako izgleda model stavova prema ponuđenim obilježjima;

- kakvog su karaktera potencijalne razlike u osnovi definirane stupnjem školovanja.

Na uzorku od 3225 učenika i studenata splitske populacije primjenjen je ponuđeni sistem parametara hipotetskog modela kao metodička funkcija ciljeva i zadataka koje društveni sistem propisuje, ali o kojem subjekti imaju svoje vlastite sudove i stavove.

Rezultati prikupljeni indirektnom metodom podvrgnuti su operaciji normalizacije. Učinjeni su osnovni i deskriptivni parametri, te testiranje odstupanja od normalnosti distribucije.

Matrica korelacija varijabli transformirana je u matrice Image kovarijanci. U skladu s PB, odnosno kriterijem determinacije i u realnom i G prostoru ekstrahirane su latentne dimenzije. Zadržani latentni sistem obilježja zarotiran je u orthoblique (Kaiser-Rice) i promax poziciju (Handrickson-White). Informacije o razlikama ponuđenih obilježja među uzorcima dobijene su univarijantnom analizom varijance i setom multivarijantnih diskriminativnih analiza, najprije za total, a potom za parove grupa.

U skladu s definiranim ciljevima i hipotezama o parametrima sustava stavova tretiranim u ovom istraživanju izvršena je interpretacija rezultata na osnovi kojih mogu se formulirati slijedeće osnovne konstatacije od praktičnog značaja:

1. Stavove subjekata obuhvaćenih nastavom TZK posve pouzdano je moguće odgovarajućim metodološkim postupcima pretočiti u prepoznatljiv model, održiv u svim uzorcima i subuzorcima. Stavovi i interesi subjekata očigledno se mogu složiti u tri osnovna fenomena koji se globalno mogu opisati kao:

- aktivan pozitivan stav prema temeljnim vrijednostima nastave TZK,

- stav subjekata prema društvenim ulaganjima u materijalno-tehničku osnovu nastave,

- stav učenika prema nastavniku kao nosiocu neposrednih odgojno-obrazovnih zadataka u procesu nastave.

Očito je da u strukturi tih dimenzija dominira vlastito zanimanje subjekata za sve ono što nastava TZK čini integralnim dijelom opće kulture, odnosno u suštini djeca, učenici i studenti zaista mogu predstavljati svjesne subjekte što i jest osnovna tendencija novih programskih osnova.

2. Interese za aktivnosti i sadržaje subjekata, dakle, nužno treba uvažavati, jer su idejna opredjeljenja društva, izražena nastavnim planom i programom potpuno u skladu s njihovim interesima. Budući da su stavovi učenika i studenata u iznimno velikoj vezi s djelovanjem nastavnika, posve je jasno da su upravo nastavnici ti kojih je ukupan kompleksan uticaj u najvećoj mjeri odgovoran za pozitivna opredjeljenja subjekata u nastavi TZK, i to naročito u osnovnom obrazovanju. Može se reći da nastavnici u osnovnoj školi uspijevaju održati visoki nivo pozitivne komunikacije, dok je zbog burnih razvojnih faza i drugih mogućih utjecaja u srednjem obrazovanju taj odnos ograničen.

Upravo u toj fazi edukacije treba inzistirati na pojačanom angažmanu nastavnika, dok na studiju treba prvenstveno iznalaziti nove i kvalitetnije didaktičko-metodičke forme koje će zadovoljiti interes studenata. Također bi trebalo pronaći odgovarajuće oblike i načine da učenici djeluju samostalno u prostoru fizičke kulture, već od osnovne škole, sa što manjim institucionalnim intervencijama, kroz školska društva za fizičku kulturu, pionirske i omladinske zajednice, sekcije u mjesnoj zajednici itd.

Naravno da materijalni upliv društva nije adekvatan željama i interesima subjekata i postavljenim programskim osnovama, što se vidi i iz izjašnjavanja entiteta.

Diferencijalni programi, temeljeni na spolnim razlikama, moraju se konzistentno provoditi, jer su razlike između ispitanika i ispitanica značajne, čega su i ispitanici sami svjesni. Realizacija diferencijalnih programa ne smije biti samo formalnog karaktera. Nije dovoljno, niti programskim definicijama, niti konkretnim sadržajima uvažavati spolne osobitosti, već se čini značajnim i veći angažman ženskog nastavničkog kadra sa subjektima ženskog spola.

3. Opisane konstatacije treba sustavno uključivati u kontinuirano i permanentno modeliranje odgojno-obrazovnog rada, jer je izvjesno da:

- programske osnove imaju apsolutno pozitivna opredjeljenja u skladu sa željama i interesima učenika i studenata, što znači da ih treba podržavati i razvijati,

- materijalne intervencije društva u cjelini, limitirajući su faktor napretka i kvalitete odgojno-obrazovnog rada u području TZK što je uglavnom poznato, ali je sada jasno da i učenici i studenti taj činilac neizostavno smatraju jednim od najvažnijih. Ovo opet znači da baza u društvenom smislu nije potpuno pasivna kako se ponekad tretira, već da je njen utjecaj ograničen i autoritarno i institucionalno,

- nastavnički kadar u globalu ima pozitivno i snažno djelovanje na sustav vrijednosti u kadrovskoj reprodukciji društva, odnosno kod mladih generacija. Treba dakle, održati, a možda i pojačati odgovornost kadra i kadrovskih škola, jer će s tim u vezi direktno biti sustav vrijednosti i formiran. No, treba također i materijalno podržati i stimulirati odgovoran nastavnički poziv, koji očito nije nezavisan od društvenih investicija i čega su ispitanici također svjesni.

ZAKLJUČAK

Potpuno je opravdana pretpostavka o egzistenciji modela stavova i interesa subjekata u nastavi TZK prema samom području TZK, jer sve upućuje na to da varijacije odgovora ispitanika nisu ni blizu nepredvidljive da se ne mogu saturirati u manji skup prepoznatljivih formi, konstantno prisutnih u svim uzorcima ispitanim u ovom istraživanju.

Utvrđene razlike između ispitanika u ovom istraživanju definiranim različitim odgojno-obrazovnim stupnjem kao i spolnim osobitostima mogu se dovesti u vezu sa stupnjem bio-psiho-sociološkog sazrijevanja. U vezi s tim kineziološka stimulacija očito ima različito značenje s obzirom na spolne karakteristike, ali generalno svi ispitanici imaju pozitivne stavove i interese prema temeljnim vrijednostima nastave TZK.

Uopće nema sumnje da se rezultati ovog istraživanja mogu iskoristiti da se pokaže koliko su pravilno usmjereni napori idejnih tvoraca novih programskih osnova TZK u smislu zadovoljavanja potreba učenika i studenata. Dapače, treba inzistirati na dvosmjernoj komunikaciji i još većem učešću subjekata kojima je uostalom nastava TZK i namijenjena u kreiranju programskih sadržaja, onoliko koliko je to u osnovi moguće.

Apsolutno je jasno da je niz problema i dilema ostao otvoren, što uvjetuje stalno praćenje efekata rada i iziskuje nova istraživanja u ovom prostoru u cilju što preciznije determinacije svega što u kineziološko definiranom prostoru s metodičko-didaktičke pozicije zahtijeva točno i egzaktno ustanovljenje odgovora i rješenja.